УДК 111.6 + 316.42

КРЕАТИВНИЙ ПРОСТІР НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ (ПОСТ)СОЦІАЛІСТИЧНИХ МІСТ

Наталія Рибка
Одеса

У статті розглядаються проблеми урбанізації, яка є одним з найважливіших сучасних процесів формування людини, середовища й суспільства. Проаналізізовані останні дослідженя та публікації, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми і на які спирається автор, та відзначається важлива роль архітектури у формуванні особистості. Одним з головних завдань сучасного суспільства є докорінна зміна системи освіти. Реалізація цього завдання є важливою для розвитку творчого потенціалу молоді. Концепція сучасної креативної освіти відповідає основним документам, що забезпечують діяльність освітньої галузі в Україні. У викладі основного матеріалу дослідження підкреслюється, що креативність, не в останню чергу, визначається тим, у якому середовищі розвивалася людина, наскільки це середовище стимулювало творчість, підтримувало й розвивало індивідуальність людини. Створення таких креативних просторів особливо актуальне саме для навчальних закладів. Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі полягають у тім, що навколишнє міське середовище із сукупністю всіх складових його елементів (освітній простір тощо) впливає не тільки на життєдіяльність людини, але й на її психічний стан. Удосконалюючи організацію навколишнього середовища, суспільство стимулює розвиток особистості, а більш розвинена особистість поліпшує оточення для свого життя. Тому потрібні додаткові дослідження проблем креативного освітнього простору, завдяки яким він би активно створювався.

Ключові слова: освітній простір, креативний простір.

Актуальність. Урбанізація є одним з найважливіших сучасних процесів формування людини, середовища й суспільства, а місто є найбільшим винаходом людства. Причому головним у місті виявляється те, що частина його жителів займається тим, що не зв'язано безпосереднім матеріальним виробництвом: пізнанням, навчанням, керуванням. І тому місто обов'язково існує не тільки в матеріальному, але й в інформаційному та інтелектуальному просторі. Цивілізаційна ефективність міста неминуче пов'язана з розвитком інтелектуальної, творчої, креативної складової людської діяльності. Реальність переважної більшості сьогоднішніх міст України полягає в обслуговуванні експлуатаційно-споживчої моделі, що у спадщину дісталася нам від радянської індустріальної епохи і яка морально й технологічно застаріла.

Мета статті полягає в розгляді перспектив та проблем створення креативного простору навчальних закладів України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Як відомо, найважливіші риси характеру визначаються суспільними умовами, у яких живе людина, її світоглядом, її переконаннями. Тому можна говорити про типові характери, що є продуктами певних суспільно-історичних умов. Безумовно, комуністична ідеологія певним чином формувала радянську людину, не останнім фактором в цьому процесі було архітектурне середовище. Саме тому ідеологи завжди багато уваги приділяли психологічному сприйняттю архітектури людиною. Радянська влада, визнаючи важливу роль архітектури у формуванні особистості, регламентувала навіть її стиль та формати дизайнерських рішень, підкоряючи зовнішній вигляд будівель, споруджень ідеологічним віянням (Zelynskyy 1925) [5]. Наприклад, завдяки Постанові ЦК КПРС і РМ СРСР від 4 листопада 1955 року «Про усунення надмірностей у проектуванні й будівництві» сталінський ампір змінила функціональна типова радянська архітектура, що з тими або іншими змінами проіснувала до кінця існування радянської держави.

Архітектори й інженери, виконуючи соціальне замовлення щодо забезпечення кожної радянської родини окремою квартирою, знаходили рішення в максимальній індустріалізації й стандартизації будівництва шляхом прагматичної уніфікації, блокового будівництва потоковим методом, типовим проектуванням, породжуючи безлику архітектуру житлової забудови. Така ж сама політика стосувалась і будинків освітніх

установ. У 1932–1934 роки постановами радянського уряду були встановлені однакові вимоги в організації навчального процесу, це стало підставою для розробки програм проектування будівель шкіл на 280, 400 і 800 місць. Типові школи будувалися в 2–4 поверхи, навчальні приміщення становили 60–65 %, а допоміжні 35–40 % площі всього будинку. Класна система із закріпленням за класом окремого приміщення була загальною та обов'язковою. У 1950–1960 рр. почалося будівництво нових шкіл. Проекти будинків типу МЮ й 65-426/8 були масовими в районах з п'ятиповерховою забудовою. Типовий проект V-76 знайшов своє застосування в районах з 9-ти й 12-ти поверховими житловими будинками.

Архітектура ВНЗ хоча і не обмежується типовими проектами, але підкорюється загальній ідеологічній спрямованості та регламентується державними будівельними нормами.

Таким чином, уже в перші роки свого життя пересічний радянський громадянин відчував вплив ідеології завдяки архітектурі. З допомогою спеціальних архітектурних рішень влада насаджувала та закріплювала образ рядового громадянина – «Homo soveticus» – знеособленого, пасивного, пригніченого, безініціативного і, як наслідок, нетворчого.

Новий суспільний демократичний устрій України повинен формувати принципово іншу людину – свідому, активну, творчу. Тому одним із головних завдань сучасного суспільства є корінна перебудова системи освіти, розвиток творчих, креативних здібностей людини.

Концепція сучасної креативної освіти відповідає основним документам, що забезпечують діяльність освітньої галузі в Україні: Загальна декларація прав людини, Декларація прав дитини, Національна доктрина розвитку освіти України, Закони України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», державні документи щодо реформування сучасної освіти. Таким чином, ідея «креативного освітнього простору» є державною програмою, яку відповідні владні структури повинні підтримувати.

Виклад основного матеріалу. Зазначимо, що креативність, не в останню чергу, визначається тим, у якому середовищі розвивалася людина, наскільки це середовище стимулювало творчість, підтримувало й розвивало індивідуальність людини. У сучасному світі необхідні простори, що спонукують до творчості, ігор уяви, взаємодії, експериментів і інтерактивних презентацій. Інтер'єри, що впливають на органи почуттів, продумані з візуальної, акустичної, тактильної точки зору, дозволяють як зосередитися, так і розслабитися. Створення таких креативних просторів особливо актуальне саме для навчальних закладів.

Середовище створюється будинками й спорудами, які оточують та формують невід'ємні елементи повсякденного життя, багато в чому визначають своєрідність людини. Вони слугують не тільки влаштуванню речового світу, відповідно до художніх програм, але стають і чинниками визначення життєвої позиції людини та її соціокультурної орієнтації. Архітектура адресована широким верствам населення, вона суттєво впливає на загальний рівень свідомості людини.

У таких наукових галузях, як психологія архітектури (Symonds 1965) [12], екопсихологія доведено, що архітектурне середовище та предметне оточення людини бере участь у розвитку форм сприйняття простору, наочно-образного мислення, творчої уяви і т. д. Вже в середньому дошкільному віці дитина навчається оперувати уявленнями, її сприйняття стає творчим. Деякі проблеми створення середовища, що забезпечує всебічний фізичний і психічний розвиток дітей, можна знайти в працях В. Давидова й Л. Переверзєва, які й постають перед дизайнерами (Davydov 1976) [4]. Фахівцями було з'ясовано, що на розвиток людини передусім впливають естетика архітектурного середовища, ергономічні параметри житла, соціально-рольовий та інформаційний аспект.

Також біологічною наукою доведено (Arnheim 1984) що декор гармонізує середовище, а не просто прикрашає будинок – він необхідний з погляду відеоекології для нормальної життєдіяльності людей, тому що він фізіологічно раціональний і екологічний. Людина, як біологічний вид, сформувалася в умовах природного різноманіття, і її зоровий апарат орієнтований на сформовані століттями ритми, пропорції, розміри, що існують довкола неї. І якщо класичні і кращі зразки сучасної архітектури враховували ці умови, створюючи комфортне візуальне середовище, то сучасна масова житлова забудова

їх відкидає. Агресивність (наявність у полі зору значної кількості однакових елементів) і гомогенність (великі площі при мінімумі деталей) виявились основними напрямками масової житлової забудови і, як з'ясували вчені-біологи, призводить до візуального стресу, що поступово руйнує психіку людини, а постійне споглядання агресивного середовища навіть псує зір [1].

Також для навчального простору важливим виявляється принцип органічної архітектури, «метаморфози форм», який стимулює розвиток здатності почуттєвого, інтуїтивного, творчого, раціонально-аналітичного сприймання й мислення людини. Завдяки цьому принципу внутрішній розвиток людини підтримується й стимулюється через різні прийоми.

У методиці органічного проектування (Gorunov 1992) передбачається: індивідуальне рішення об'єкта, що відображає індивідуальний характер сучасної людини й допомагає самопізнанню особистості; подоба будинку до організму, що розвивається. Органічна архітектура робить принцип розвитку й цілісності наочним і виділяє його як основний принципи буття, природи і особистості; продуманість і наочність, втілена у функціонально-змістовному значенні, дає змогу спостерігачеві більш вдумливо ставитися до свого життя; гармонійний зв'язок між будинком і контекстом відображає можливість для кожної особистості розвивати таке ж відношення до середовища природного та соціального [3].

Спираючись на вищесказане, зробимо спробу оцінити освітній простір на предмет креативної компоненти в архітектурному середовищі освітнього простору, тому почнемо з аналізу фізичного оточення (архітектура будинків навчальних закладів, ступінь відкритості-закритості конструкцій внутрішнього дизайну, розмір і просторова структура приміщень тощо).

Ландшафтно-візуальний аналіз сприйняття типових навчальних закладів на прикладі міста Одеси (будівлі переважно типові) показує, що більшість будівель шкіл нагадують похмурі, безликі коробки. При їхньому проектуванні не пророблялись питання архітектурно-художньої виразності шкільного середовища, не передбачались елементи монументального й декоративно-прикладного мистецтва, будови не відповідають принципам відеоекології, не викликають приємних почуттів.

Загальновідомо, що напрямки архітектурних ліній і мас створюють певний емоційний тон, мають експресивну цінність. Так, наприклад, горизонтальний напрямок символізує спокій, міцність, вагу, а також і пасивність; вертикальний напрямок вселяє бажання діяльності, росту; криві ж лінії звичайно втілюють рух, динаміку.

Колір є одним з потужних факторів, що формує комфортне візуальне середовище. У символіці використаних ліній, форм і фігур, і тих, які можна бачити в архітектурно-композиційному ладі й оздобленні будинків шкіл радянського періоду, переважають горизонтальні лінії, квадратно-прямокутна приосадкувата форма; практично повна відсутність архітектурного декору визначає гомогенну агресивну поверхню стін, кольорова гама досить бідна, в основному це сіро-коричнева гама, простий ритмічний ряд елементів, що утворюються їхнім простим повторенням, при сталості розміру інтервалів, створює враження статичності або рівномірно спрямованого руху. Як показує досвід, у помешканнях навчальних закладів практично повністю відсутній декор не як «архітектурна надмірність», а як функціональний елемент.

Щодо організації простору навкруги навчальних закладів, то це також виявляється невирішеною проблемою. Унаслідок цього організація, ландшафтний дизайн, оформлення прилеглих до навчального закладу територій не відповідають сучасним вимогам. Оскільки сучасні уявлення про креативний простір складаються в створенні такої композиції середовища, що дає простір для нескінченного її пізнання. Будинки та спорудження, як одні зі складових, що формують міське середовище, повинні мати глибокий власний зміст, здатний усе більше розкриватися перед людиною. Середовище людини, як правило, повинне мати багатоплановість, давати простір для нескінченного пізнання «углиб», залишаючись у той же час у цілому зрозумілим і ясним з першого погляду (Я. Косицкий, А. Рудницкий, С. Хасиева С. Чистякова). Наші спостереження виявлять лише незначну кількість об’єктів, де прилегла територія була б оформлена належним чином.

Така архітектура породжує особливий психологічний стан із порівняно низьким рівнем активності поведінки й труднощами перемикань, повільністю й спокоєм дій,

міміки й мови, рівністю й сталістю глибини почуттів і настроїв. Безлике, однорідне архітектурне середовище не стимулює любов до школи, коледжу, університету, до навчання взагалі.

Безумовно, що архітектурні недоліки будівель навчальних закладів, які збереглись із радянських часів, це не єдина проблема освіти України. Взагалі це гострий брак коштів, який освітня галузь відчувала завжди, не дивлячись на те, що обсяг фінансування постійно зростає (зокрема, фінансування системи освіти порівняно з 2011 роком у 2012 р. було збільшено на 12,7 млрд грн – до 92,1 млрд грн (у 2011 році – 79,4 млрд грн). На думку експертів Світового банку, ефективність витрат на освіту (6 % ВВП) вкрай низька, причина цього – у недосконалому управлінні системою освіти (Krasnyakov 2004) [9].

Крім того, явно скорочується обсяг видатків на програми матеріального забезпечення навчальних закладів, оскільки вони займали ще у 2006 році 0,5 %, а вже у 2008 році – 0,3 %. Таким чином, створення креативного освітнього простору не забезпечене державними коштами та конкретними програмами реалізації. Унаслідок цього в новому суспільному устрої знайшлось місце консервативному дизайнові навчальних закладів, але вже з інших причин, ніж в радянські часи. Знайшлась ще одна аналогія – як і за радянських часів для урядових будівель, будівель міських та районних адміністрацій завжди знаходяться кошти на ремонти, ландшафтний дизайн тощо.

Вирішення проблем недосконалого управління системою освіти вбачається у перегляді принципів управління фінансами в галузі освіти та посиленні публічного контролю за діяльністю освітніх установ. Спеціалісти вважають, що цього можна досягти за рахунок формування легітимних органів публічного контролю за станом справ в освіті з числа представників місцевої громади, зокрема шкільних рад. Також мають бути розроблені нові механізми публічного контролю і звітності, які стануть органічною складовою оновленого бюджетного процесу в дошкільній, загальній середній та вищій освіті.

Упровадження нових механізмів публічного контролю і звітності, а також формування легітимних органів такого контролю з числа представників місцевої громади має відбуватися поетапно, у ході пілотного проекту, з належним аналітичним і дослідницьким забезпеченням. Оприлюднення результатів пілотного проекту і широке громадське обговорення його поступового впровадження дозволить підготувати на основі цих обговорень проекти державних документів і урядових рішень, що стануть основою ефективної освітньої політики України.

До проблем фінансування освіти додаються ще й інші, наприклад, проблеми містобудування. На відміну від західних колег, українських архітекторів поки що не захоплюють нові соціальні реальності середовищеформування. Проблеми розвитку середовища громадської та житлової забудови в умовах диференціації населення за рівнем доходів цілком віддані турботам архітекторів та будівельників, що звикли до типових проектів.

Соціальна наповненість міського центру також виходить за межі інтересів майстрів, що виконують замовлення на будівництво або реконструкцію будинків з дорогими квартирами, магазинами, клубами. Тому не варто дивуватися відсутності в керівництва міста власної чіткої концепції про співвідношення економічного й соціального (у широкому змісті) ефектів від просторового розвитку міста в короткостроковій і довгостроковій перспективі. Звідси триваюча по всій території міста забудова типовими багатоповерхівками, надмірна комерціалізація центру міста в процесі його реконструкції.

Наприклад, на багатьох ділянках міста почався процес переродження сформованої рядової забудови, що вміщала в собі різні соціальні групи населення і суспільні об'єкти їхнього відвідування, у забудову елітними квартирними «особняками». У районах, де елітного житла багато, відбувається кардинальна зміна середовища убік його більшої упорядженості, архітектурної виразності, але одночасно й скорочення соціальної розмаїтості. Останнє спричиняє падіння відвідуваності суспільних просторів центру і торговельно-ділової активності в їхніх межах. Ситуацій, коли торговельні вулиці проектуються в сполученні з безлюдними кварталами елітного житла та дрібних офісів, стає занадто багато, що вже несприятливо позначається на економічній віддачі і ролі центру в житті міста.

Незважаючи на визнання обома середовищеутворюючими суб'єктами (владою, творчими працівниками) необхідності державного регулювання цього процесу, у їхній

власній діяльності занадто сильні комерційні, ринкові початки. Влада чекає від творчих архітектурних і містобудівних рішень найбільшого економічного й короткострокового соціального ефекту, а професійний цех розраховує на великомасштабні замовлення, не витрачаючи необхідних зусиль на розкриття глибинної проблематики стійкого й довгострокового розвитку міського житлового середовища.

Таким чином, створення креативного простору в навчальних закладах ускладнюється прагматизацією та комерціалізацією суспільства в Україні. У таких умовах завдання влади полягає в тому, щоб осмислювати негативний досвід минулого та стимулювати бізнесові структури, розуміючи, що креативний простір породжує інноваційні ідеї й змісти, монетизация яких принесе значно більші результати, чим традиційний бізнес, особливо в період кризи.

Розв'язання проблем створення креативного освітнього простору бачиться також в особливих підходах до освіти та виховання майбутніх архітекторів, дизайнерів, оскільки вони створюють проект предметно-просторового середовища відповідно до потреб, що обумовлені культурою суспільства. Тому архітектор повинен усвідомлювати свою відповідальність перед суспільством, прагнучи всіляко використовувати можливості впливу на особистість через навколишню дійсність, здійснюючи пошук шляхів підвищення якості навчально-виховного процесу, подолання таких негативних явищ, як перевтома, втрата інтересу до навчання та ін.

Ще одним із варіантів вирішення проблеми, як вважає автор, є створення різноманітних громадських ініціатив по типу руху «партизанські сади» (Guerrilla Gardening), коли ініціатива виходить винятково від самих громадян. Активісти збираються разом і за ніч перетворюють суспільні простори, які ніяк не використовуються й виглядають не найкращим чином, у невеликі сади, не попереджаючи про це нікого з адміністрації. Рух «партизанські сади» на перший погляд здається подібним до славнозвісних «комуністичних суботників», але ідеологія принципово інша. Так, якщо «суботники» радянського типу очолювали владні структури, то «партизанські сади» – це цілковито громадська ініціатива, часто суперечить владі, тому й ефект від них різний.

Висновки. Підсумовуючи підкреслимо, що навколишнє міське середовище із сукупністю всіх складових її елементів (освітній простір тощо) впливає не тільки на життєдіяльність людини, але й на її психічний стан. Удосконалюючи організацію навколишнього середовища, суспільство стимулює розвиток особистості, а більш розвинена особистість поліпшує оточення для свого життя. Моделювання креативного освітнього середовища – непросте завдання, як для влади, так і для громадянського суспільства. Тому потрібні додаткові глибокі наукові дослідження проблем креативного освітнього простору, завдяки яким він би активно створювався.

Література:

1. Арнхейм Р. Искусство и визуальное восприятие / Р. Арнхейм. – М. : Прогресс, 1984. – 392 с.

2. Архитектура и антропософия / сост. А. Соколина. – М. : Изд-во КМК, 2001. – 268 с.

3. Горюнов В. С. «Говорящая архітектура» Рудольфа Штайнера / В. С. Горюнов, В. П. Поршнев // Архитектура мира : материалы конф. «Проблемы истории архитектуры». – М. : ВНИИТАГ, 1992. – С. 139–144.

4. Давыдов В. В. К исследованию предметной среды для детей / В. В. Давыдов, Л. Б. Переверзев // Техническая эстетика. – 1976. – № 3. – С. 4–6.

5. Зелинский К. Л. Идеология и задачи советской архитектуры / К. Л. Зелинский // Леф. – 1925. – № 3 (7). – С. 18.

6. Зрительное опознание и его нейрофизиологические механизмы / В. Д. Глезер, К. Н. Дудкин, А. М. Куперман и др. – Л. : Наука, 1975. – 272 с.

7. Інформація Комітету Верховної Ради України з питань бюджету [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://budget.rada.gov.ua/kombjudjet/control/uk/doccatalog/list?currDir=45096

8. Косицкий Я. В. Архитектурно-планировочное развитие городов / Я. В. Косицкий. – М. : Архитектура-С, 2005. – 647 с.

9. Красняков Є. В. Державне фінансування не має бути залишковим / Є. В. Красняков // Рідна школа. – 2004. – № 7–8. – С. 3–7.
10. Про освіту : закон України : прийнято ВР 23.05.1991 р. № 1060-12 [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1060-12
11. Рудницкий А. М. Управление городской средой / А. М. Рудницкий.– Львов : Вища школа, – 1985. – 107 с.
12. Саймондс Д. Ландшафт и архитектура / Д. Саймондс. – М. : Строиздат, 1965. – 195 с.
13. Симонов П. В. Эмоциональный мозг / П. В. Симонов. – М. : Наука, 1981. – 215 с.
14. Филин В. А. «Видеоэкология. Что для глаза хорошо, а что – плохо» / В. А. Филин. – М. : ТАСС-реклама. 1997. – 312 с.
15. Фьюмара Л. Living organic architecture (интервью Г. Ушакова, Е. Горбик) / Л. Фьюмара // Сучасні проблеми архітектури і містобудівництва : зб. наук.-техн. пр. – К. : КНУБА, 2003. – Вип. 11–12. – С. 113–122.
16. Хасиева С. А. Архитектура городской среды / С. А. Хасиева. – М. : Стройиздат, 2001. – 200 с.
17. Чистякова С. Б. Охрана окружающей среды / С. Б. Чистякова. – М. : Стройиздат, 1988. – 272 с.
18. Pieter van der Ree. Organische Architektur / Pieter van der Ree. – Stuttgart, 2001. – 247 s.

Literatura:

1. Arnheim R. Iskusstvo i vizualnoe vospriyatie (Art and Visual Perception) / R. Arnheim. – Moscow : Progress, 1984. – 392 p.
2. Arhitektura i antroposofiya (Architecture and anthroposophy) / Compiled by A. Sokolina. – M. : Publishing house CCM, 2001. – 268 p.
3. Gorunov V. S. «Govoryaschaya arhitektura» Rudolfa Shtaynera («Talking Architecture» Rudolf Steiner) / V. S. Goryunov, V. P. Porshnev / Arhitektura mira. Materialyi konf. «Problemyi istorii arhitekturyi». – Moscow : VNYYTAH, 1992. – P. 139–144.
4. Davydov V. V. K issledovaniyu predmetnoy sredyi dlya detey (By Study predmetnoy environment for children) / V. V. Davydov, L. B. Pereversev // Tehnycheskaya estetyka, 1976. – № 3. – P. 4–6.
5. Zelynskyy K. L. Ideologiya i zadachi sovetskoy arhitekturyi (Ideology and tasks sovetskoi architecture) / K. L. Zelynskyy // Lef. – 1925. – № 3 (7). – S. 18.
6. Zritelnoe opoznanie i ego neyrofiziologicheskie mehanizmyi (Visual identification and neurophysiological mechanisms) / V. D. Hlezer, K. N. Dudkin, A. M. Kuperman. – Leningrad : Nauka, 1975. – 272 p.
7. InformatsIya KomItetu VerhovnoYi Radi UkraYini z pitan byudzhetu [Electronic resource] – Access mode : http://budget.rada.gov.ua/kombjudjet/control/uk/doccatalog/list?currDir=45096.
8. Kosytskyy Y. V. Arhitekturno-planirovochnoe razvitie gorodov (Architectural planning urban development) / Y. V. Kosytskyy. – Moscow : Architecture-S, 2005. – 647 p.
9. Krasnyakov E. V. Derzhavne fInansuvannya ne mae buti zalishkovim (Public funding should not be a residual) / E. V. Krasnyakov // Ridna shkola. – 2004. – № 7–8. – S. 3–7.
10. Pro osvitu : zakon Ukrayini : priynyato VR 23.05.1991 r. # 1060-12 [Electronic resource] – Access mode : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1060-12
11. Rudnytskyy A. M. Upravlenie gorodskoy sredoy (Managing the urban environment) / A. M. Rudnytskyy. – Lviv : Vischa shkola, 1985. – 107 p.
12. Symonds D. Landshaft i arhitektura (Landscape and Architecture) / D. Symonds. – Moscow : Stroyzdat, 1965. – 195 p.
13. Simonov P. V. Emotsionalnyy mozg (Emotional brain) / P. V. Simonov. – Moscow : Nauka, 1981. – 215 p.
14. Filin V. A. «Videoekologiya. Chto dlya glaza horosho, a chto – ploho» (Videoecology. What eye for good, and that – bad?) / V. A. Filin. – Moscow : TASS-reklama., 1997. – 312 p.
15. Fyumara L. A. Living organic architecture (intervyu G. Ushakova, E. Gorbik) / Fyumara L. / Modern problems of architecture and city planning : Sat. scientific-technical. etc. – Vol. 11–12. – K. : KNUBA, 2003. – P. 113–122.

16. Hasyeva S. A. Arhitektura gorodskoy sredyi (Architecture Urban Environment) / S. A. Hasyeva. – Moscow : Stroiizdat, 2001. – 200 p.
17. Chistyakov S. B. Ohrana okruzhayuschey sredyi (Environmental protection) / S. B. Chistyakov. – Moscow : Stroiizdat, 1988. – 272 p.
18. Pieter van der Ree. Organische Architektur / Pieter van der Ree. – Stuttgart, 2001. – 247 s.

В статье рассматриваются проблемы урбанизации, которая является одним из важнейших современных процессов формирования человека, среды и общества. Проанализизованы последние исследования и публикации, в которых начато решение данной проблемы и на которые опирается автор, и признается важная роль архитектуры в формировании личности. Одной из главных задач современного общества является коренное изменение системы образования. Реализация этой задачи является важной для развития творческого потенциала молодежи. Концепция современного креативного образования соответствует основным документам, которые обеспечивают деятельность образования в Украине. В изложении основного материала исследования подчеркивается, что креативность, не в последнюю очередь, определяется тем, в какой среде развивался человек, насколько эта среда стимулировала творчество, поддерживала и развивала индивидуальность человека. Создание таких креативных пространств особенно актуально для учебных заведений. Выводы и перспективы дальнейших исследований в этом направлении заключаются в том, что окружающая городская среда с совокупностью всех составляющих ее элементов (образовательное пространство и т.д.) влияет не только на жизнедеятельность человека, но и на его психическое состояние. Совершенствуя организацию окружающей среды, общество стимулирует развитие личности, а более развитая личность улучшает ее своею жизнь. Поэтому нужны дополнительные исследования проблем креативного образовательного пространства, благодаря которым оно бы активно создавалось.

Ключевые слова: образовательное пространство, креативное пространство.

The article deals with the problems of urbanization, which is one of the most important contemporary processes of the man's formation. Researches and publications which have been analyzed and which were the beginning of solving this problem and with the help of which the author makes a conclusion that recognizing the important role of architecture in shaping personality is crucial. One of the main tasks of modern society is the fundamental change of the educational system. Realization of this task appears important for development of creative potential in the young people. The main presented research emphasizes that creativity is determined by the environment in which man has evolved and the environment has stimulated the creativity, supported and developed individuality. The designing of such creative spaces is especially important for educational institution. The conclusions of this study and recommendations for the further research in this area are that the surrounding urban environment with a set of all its constituent elements (educational space, etc.) influences not only humans' activity but also his mental state. Improving the environmental organization, the society encourages personal development. So, as a result the more developed personality improves the environment for his or her life. So, to create the educational space we need additional, deeper research problems.

Key words: educational space, creative space.